

Vincze Mária - Liljana Lesznickova

A Magyar mint idegennyelv egy tanítási módszeréről és annak alapjául szolgáló grammatikai vázról

1. ELŐZMÉNYEK. A szófiai Ohridai Szent Kelemen Tudományegyetem Magyar Filológiai Tanszékének néhány pedagógusa 1993. és 1995. őszén (az 1994/1995. tanévben nem volt a magyar szakra felvétel) öthetes intenzív magyar nyelvtanfolyamot szervezett egy ígéretesnek tűnő módszer alkalmazásával, amelynek lényegéről szeretnénk most beszámolni, ezzel is segítve hasonló kérdéssel foglalkozó kollégáinkat.

A kurzus 1993-ban kísérleti jellegű volt, ugyanis a hallgatók az első egyetemi évükben kezdenek ismerkedni a magyar nyelvvel, így az eddigi nyelvtanítási hagyományoktól többé-kevésbé eltérő módszer kidolgozása vált szükségessé.

A tanfolyam céljainak és eredményének elemzése után arra a következtetésre jutottunk, hogy módszerünk mind pszichológiai, mind nyelvészeti szempontból jól, eredményesen alkalmazható. Mivel azonban a magyar nyelvre kidolgozott anyagnak csak minimális részét próbáltuk ki a kurzus rövidsége miatt, e cikkben a módszer alapjait és elvi álláspontunkat mutatjuk be.

2. A MÓDSZER ALAPJAI. A módszer kidolgozásakor nem annyira konkrét szakirodalomra, mint inkább eddigi, saját nyelvtanulási és -tanítási tapasztalatainkra, az anyanyelv és célnyelv közös logiko-grammatikai kategóriáira¹, valamint helyi adottságokra hagyatkoztunk.

2.1. Természetesen a kísérlet időtartama miatt első lépésként azt kellett meghatározni, hogy egy abszolút kezdő csoport öt hét alatt mit sajátíthat el? E kérdés megválaszolásakor a következőket vettük figyelembe:

(1) Távolabbi célunk hallgatóinkat megtanítani magyar nyelven való gondolkodásra. Ennek legkézenfekvőbb eszköze, hogy a nyelvvoktatás csak magyarul történjék. A bibliográfiában feltüntetett könyvek közül a **Színes magyar nyelvkönyv**, a **Halló, itt Magyarország!** és a **Forrás** címűben, valamint a **Berlitz**-könyvben - nagyon helyesen - kizárólag a magyar a tanítás nyelve. Mindenki számára érthető, hogy ez - főleg kezdetben - nagy türelmet,

és - ha lehet - a legnagyobb precizitást követeli meg a tananyag és a segédeszközök összeállításakor és az órákon egyaránt.

(2) A magyar más nyelvcsaládba tartozik, mint a bolgár.

(3) Kündulópontunk meghatározásakor - az iménti tényről függetlenül - a mindkét nyelvben produktívan élő grammatikai kategóriákra támaszkodtunk (pl. az igerendszer esetében: igemód, igeidő, tranzitivitás/intranzitivitás, szám, személy), nem tévesztve szem elől, hogy az anyagnak a nyelvtanulás és -tudás első perceitől biztosítania kell a magyar nyelvű kommunikációhoz szükséges (nyelvi) ismereteket. (Például a tárgyias igék határozott ragozásakor² elsősorban a "(meg)határozottság" kategóriára és annak kifejezőeszközeire kell koncentrálnunk, kezdők esetében a határozott névelőre fektetve a hangsúlyt, mert annak jelenléte/hiánya mutatja meg, hogy határozott/határozatlan ragozás szükséges-e, szemben a -t tárgyragos szóalakkal, amely határozatlan ragozású igékkel is használható: Kati könyvet olvas. vs Kati a könyvet olvassa.). A **Színes magyar nyelvkönyv** első leckéjében bevezetik a határozott névelőt, majd a harmadikban a határozott és határozatlan névelőt, a tizedikben tanítják a határozott és a határozatlan tárgyat, a tárgy ragjait és ez után következik a tárgyias igeragozás. Az olvasónak úgy tűnhet, hogy ez azonos azzal, amit mi ajánlunk. Ha azonban fellapozza a tankönyvet az említett leckéknél, alapvető eltéréseket fog észrevenni az órák felépítésében. Itt csak egyet említünk meg, ami a névelők kevésbé logikus bemutatásából fakad. Elképzelésünk szerint célravezetőbb lenne a névelőket más nyelvi jelenségekkel együtt (is) tanítani, pl. a „milyen?” és „melyik?” kérdőszókkal, ami egyértelműen közelebb visz bennünket a határozott/határozatlan ragozás logikai alapjainak biztosabb megértéséhez, ill. használatának elsajátításához.

(4) A tankönyvrőrnak úgy kell összeállítania az anyagot, hogy a nyelvvel ismerkedők ráérezhessenek (de korántsem kell aktívan tudniuk), hogy mely pontokon mutat a célnyelv anyanyelvük szerkezetétől eltérő vonásokat. (Az újlatin, germán és szláv nyelvekben is létező tranzitív igéken belül, az említett nyelvektől eltérően, a magyar sajátos vonást mutat: határozott/határozatlan ragozást kü önböztet meg. Ld. Táblázat I.)

2.2. Az imént elmondottak alapján közelebbi céljaink voltak, hogy hallgatóink

(1) elsajátítsák a magyar betűkhöz tartozó hangok helyes kiejtését. (Külön figyelmet kell fordítani magánhangzókánál a nyíltság/zártság,

mássalhangzóknál egyes nyelvek - pl. : orosz, spanyol stb. - esetében a keménység/lágyság jelenségére);

(2) megértsék, hogy anyanyelvük és a célnyelv igei és névszói kategóriái között van-e hasonlóság/különbség és, ha igen, hol? ;

(3) képesek legyenek a magyaroktatásban eddig használt nyelvtani táblázatokhoz képest egyszerűbbeket létrehozni induktív módon. (Ld. Táblázat I.)

(A magyar nyelvtannak általunk ajánlott „átrendezése” azt áttekinthetőbbé teszi ami egyértelműen megkönnyíti az oktató és a tanuló munkáját is. Emellett bátorítja a kíváncsi, de félénkebb nyelvtanulókat, lerombolva végrelalahára a tévhitet, amely szerint „a magyar az egyik legnehezebb nyelv”.);

(4) felfedezzék a magyar nyelvtan részrendszerei közötti összefüggéseket (pl. : olvasom, olvasod, ... : könyvem, könyved, ... : enyém, tied, ...);

(5) ráérezzenek a magyar szórend sajátosságaira.

2.3. A kézenfekvően adott tények alapos tanulmányozása és a célok meghatározása után tehát megalkottuk a nyelvkönyv grammatikai vázát. Ennek lényege, hogy a magyar nyelvtani rendszert logikusan felépítve lépésről-lépésre tanítja, támaszkodva az anyanyelvben is meglévő, alapjaiban ugyanolyan logiko-grammatikai kategóriákra és biztosítva a kommunikációt.

A magyarban - az anyanyelvi beszélő nyelvi kompetenciájából kiindulva - „rejtett” alany létezik, de „rejtett” állítmány nem. Így a mondat igei csoportjával célszerű kezdeni a nyelvtan tanítását, ezen belül is az intranszitiv igeikkel. Ugyanis az ábécé, a betűk és a hozzájuk tartozó helyes hangok elsajátítása során már olyan lexikát tanítottunk, amelyet felhasználva tovább léphetünk a „*Pista ful*” típusú szerkezetek felé.

Magától kínálkozik a kijelentő mód jelen idő E/3. személyű igealak, elsősorban azért, mert ez a legkevésbé jelölt forma a többi igealakhoz képest, másodsorban pedig, mert ez a magyar igeik szótári alakja.

Ezek után, hogy hallgatóink aktívan résztvehessenek a munkában, meg kell tanítanunk az E/1. személyű igealakat (ez egyébként pszichológiai szempontból is indokolt), következő lépésként pedig az E/2. személyűt. Így már a kezdet kezdetén biztosítottuk a kommunikációhoz szükséges beszélőt és hallgatót. (Ez elengedhetetlen azért is, mert lehetőséget ad különféle, a

tanulást élénkítő, azt realiztikusabbá, a légkört pedig felszabadultabbá tévő szituációk meglevenítésére, szerepjátásra stb, amelyek nagyban segítik hallgatóinkat az idegennyelvtől, saját hangjuktól, nyelvtani/nyelvi „hibáik”-tól való félelmük leküzdésében. E szempontból sokféle lehetőséget biztosítanak a következő tankönyvek: **Halló, itt Magyarország!, Forrás.**

Az ily módon felépített anyag órákra osztását az adott csoport képességei, fáradékonysága szerint kell meghatároznunk, ügyelve az órán tanítandó anyag teljességére.

Az eddigiekből egyértelműen kitűnik, hogy a nyelvtanárnak sokat és előre kell gondolkodnia, mindig a céltól visszafelé haladva kell megvizsgálnia, hogy oda milyen módon tud a legtökéletesebben eljutni, figyelembe véve eyebekek között a 2. pontban elmondottakat.

3. TOVÁBBI TERVEINK. Mint már megjegyeztük, könyvünknek és a hozzá tartozó segédanyagoknak e pillanatig csak bizonyos részét próbáltuk ki. Már e rövid kísérlet alapján is az a meggyőződésünk, hogy az itt körvonalazott módon felépített nyelvtani rendszerrel, valamint a hozzá idomuló módszerrel (amely egyszerre ember-, kommunikáció- és nyelvtanközpontú, így holisztikusnak, "teljes, mindent átfogó"-nak is nevezhetnénk) viszonylag rövidebb idő alatt magasabb szintű nyelvtudásra tehetnek szert a magyarul tanulni kívánók, hogy a későbbiekben akadálytalanul foglalkozhassanak kötelező és fakultatív elméleti tantárgyakkal, tudományos kérdésekkel. Efelőli meggyőződésünket a legutóbbi intenzív tanfolyam eredményei is megerősítették.

Tapasztalataink, a magyar nyelven folyó nyelvoktatás, a magyarban és egyes indoeurópai nyelvekben is létező logiko-grammatikai kategóriák adnak alapot arra, hogy egy ily módon megszerkesztett tankönyv - a segédanyagokkal együtt - Bulgárián kívül más országokban is jól használható legyen.

A magyar nyelv oktatása a világ 31 országában biztosított. Ezek közül nyelvtipológiai tények alapján - megítélésünk szerint 27 országban alkalmazható a fenti módszer. Ennek magyarázata igen egyszerű: 24 országban az anyanyelv az indoeurópai nyelvcsaládhoz tartozó nyelvek valamelyike (újlatin, germán, szláv ág); az észti és a finn a magyarhoz hasonlóan a finnugor nyelvekhez tartozik (e tekintetben több közös vonást fedezhetünk fel bennük); az altáji nyelvek közé tartozó török pedig alapvetően agglutináló, ugyanúgy, mint a magyar. Ezek olyan értékes tényezők, amelyekre mindenképpen érdemes odafigyelnünk, mert a magyarral

hasonlóságot/különbséget mutató nyelvi jelenségek segítenek a külföldieknek szánt magyaroktatásban. S hogy ne bocsátkozzunk fölösleges magyarázkodásba, a Táblázat I.-ben feltüntetett néhány alapvető logikogrammatikai kategóriát az olvasó megtalálhatja az imént említett s anyanyelvként esetlegesen felmerülő bármely nyelvben.

Mindez azt mutatja, hogy *a tankönyv és a segédanyagok végleges kidolgozása, megjelentetése* bővítené a már meglévő, valamint újabb, egyre változatosabb, magasabb színvonalú nyelvkönyvek körét, ezzel is szélesebb választási lehetőséget biztosítva magyart tanító kollégáinknak.

A következő oldalakon (ld MELLÉKLET) szeretnénk bemutatni a már említett táblázatokat, valamint - intenzív nyelvtanfolyamról lévén szó - az első nap anyagát. Bízunk benne, hogy egyértelműen kiderül a tanár szerepe: mintegy a „kulisszák mögül” irányítja a tanulás folyamatát oly módon, hogy a hallgató önmaga fedezhesse fel a megtanulandó jelenséget. (A Táblázat II.-ben e szempontból mutatjuk be a példaanyagot.)

MELLÉKLET

A Táblázat I. több, pontosan tizenegy részből áll, amelyek közreadásakor nem teljességre, hanem szemléletességre törekedtünk. A következőkre szeretnénk felhívni a figyelmet:

(1) megfelelő előkészítő órák után a tanulóknak gyerekjáték e táblázatokat megalkotniuk, ill. azokat összefoglaláskor áttekinteniük;

(2) a táblázatok egymás között is jól összehasonlíthatók (ld. a 2.2. (4) pontot; pl. a Táblázat I. -ben (1) : (2) : (3) stb ... az igei személyragok, az (1) : (2) a múlt idő jele szempontjából, és így tovább), ill. egy adott táblázat kisebb egységei is összevethetők (pl. a Táblázat I. (7) -ben a mgh. rövidege/hosszúsága szempontjából a határozott ragozás : határozatlan ragozás, valamint határozatlan ragozás : intrauzitív igék ragozása stb ...);

(3) az -ik az igerendszer egészét tekintve annak nem a legjellemzőbb eleme, azaz a logiko-grammatikai kategóriák egyikének (E/3. sz.) mindössze egy formai kifejező eszköze;

(4) a hét kivételesként számontartott ige (eszik, iszik, tesz, vesz, visz, hisz, lesz) a többihez hasonlóan táblázatokba foglalható és tanulmányozható a fenti (2) pontban említett módon.

Táblázat I.

(1) kijelentő mód jelen idő

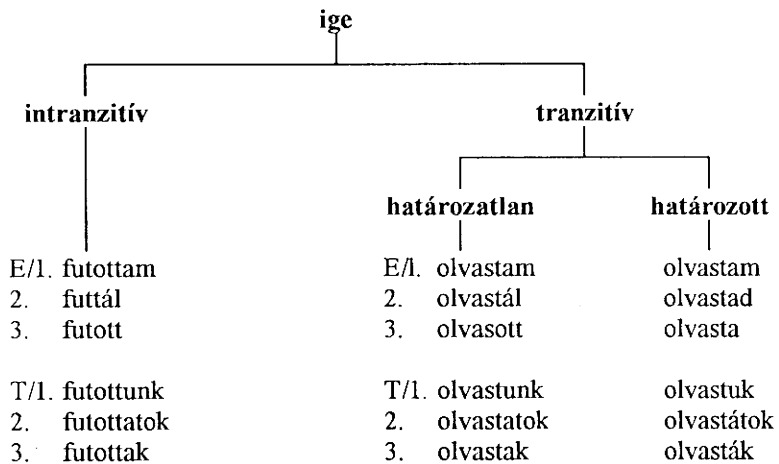
ige		
intranszítív	transzítív	
	határozatlan	határozott
E/1. futok	E/1. olvasok	olvasom
2. futsz	2. olvasol	olvasod
3. fut	3. olvas	olvassa
T/1. futunk	T/1. olvasunk	olvassuk
2. futtok	2. olvastok	olvassátok
3. futnak	3. olvasnak	olvassák

E/1. öltözködöm/ öltözködök*	E/1. nézek	nézem
2. öltözködsz	2. nézel	nézed
3. öltözködik	3. néz	nézi
T/1. öltözködünk	T/1. nézünk	nézzük
2. öltözködtek	2. néztek	nézitek
3. öltözködnek	3. néznek	nézik

* Az „-ik -es” igéknél a szótárakban fel nem tüntetett beszélt nyelvi formát is megadjuk (a többi táblázatban is).

Táblázat I.

(2) kijelentő mód múlt idő

E/1. öltözködtem
2. öltözködtél
3. öltözködött

E/1. néztem
2. néztél
3. nézett

néztem
néztél
nézte

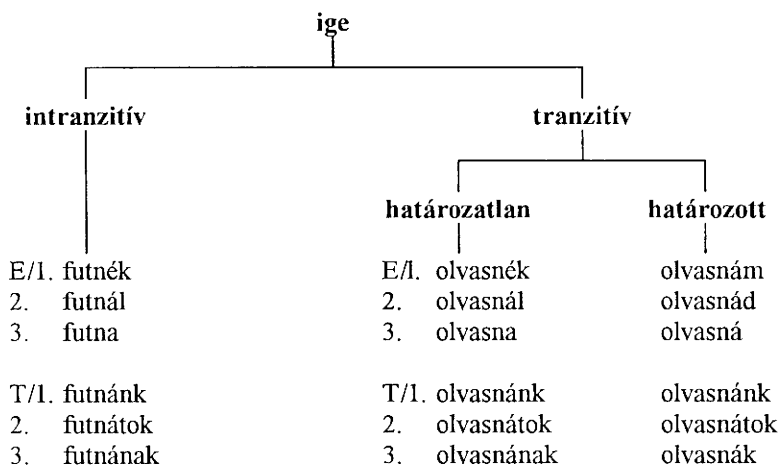
T/1. öltözködtünk
2. öltözködtetek
3. öltözködtek

T/1. néztünk
2. néztetek
3. néztek

néztük
néztétek
nézték

Táblázat I.

(3) feltételes módjövő idő (-képzés)

E/1. öltözködnék
2. öltözködnél
3. öltözködne

E/1. néznék
2. néznél
3. nézne

nézném
néznéd
nézné

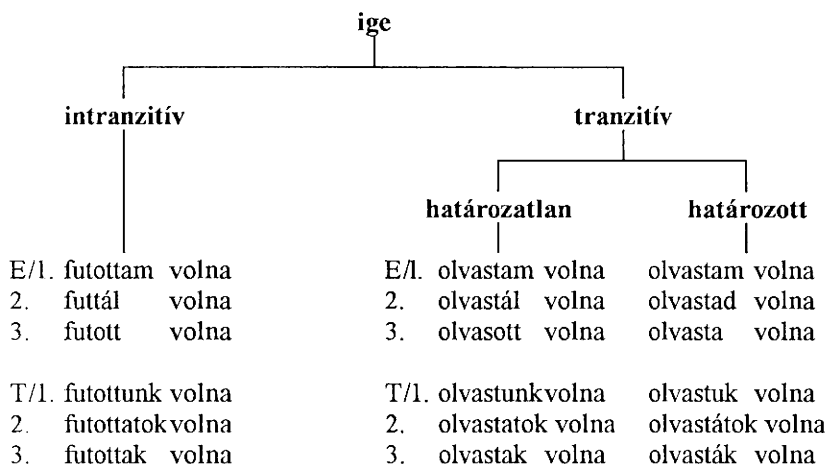
T/1. öltözködnénk
2. öltözködnétek
3. öltözködnének

T/1. néznénk
2. néznétek
3. néznének

néznénk
néznétek
néznék

Táblázat I.

(4) feltételes mód múlt idő (-képzés)

E/1. öltözködtem volna 2. öltözködtél volna 3. öltözködött volna T/1. öltözködtünk volna 2. öltözködtetek volna 3. öltözködtek volna	E/1. néztem volna néztem volna 2. néztél volna nézted volna 3. nézett volna nézte volna T/1. néztünk volna néztük volna 2. néztetek volna néztétek volna 3. néztek volna nézték volna
---	--

Táblázat I.

(5) Feltételes mód

GRAMMATIKA

LOGIKA
valószínűség

kijelentő mód jelen idő	<i>Elmegyek</i> kirándulni, ha jó lesz az idő.	95%*
feltételes mód jövő idő	<i>Elmennék</i> kirándulni, ha jó lenne az idő.	75%*
feltételes mód múlt idő	<i>Elmentem volna</i> kirándulni, ha jó lett volna az idő.	0%*

* A számok itt a könnyebb érthetőséget szolgálják.

Táblázat I.

(6) -hat/-het kijelentő módjelen idő*

ige		
intranszítív	transzítív	
	határozatlan	határozott
E/1. futhatok	E/1. olvashatok	olvashatom
2. futhatsz	2. olvashatsz	olvashatod
3. futhat	3. olvashat	olvashatja
T/1. futhatunk	T/1. olvashatunk	olvashatjuk
2. futhattok	2. olvashattok	olvashatjátok
3. futhatnak	3. olvashatnak	olvashatják
.....		
E/1. öltözködhetem/ öltözködhetek	E/1. nézhetek	nézhetem
2. öltözködhetsz	2. nézhetsz	nézheted
3. öltözködhet(ik)	3. nézhet	nézheti
T/1. öltözködhetünk	T/1. nézhetünk	nézhetjük
2. öltözködhetek	2. nézhetek	nézhetitek
3. öltözködhetnek	3. nézhetnek	nézhetik

* Az adott képzővel ellátott igék jól illeszkednek az itt ajánlott táblázatokhoz. Ld. még Táblázat I. (8).

Táblázat I.

(7) felszólító mód

ige		
intranszítív	transzítív	
	határozatlan	határozott
E/1. fussak	E/1. olvassak	olvassam
2. fussál/fuss*	2. olvassál/olvass*	olvassad/olvasd*
3. fusson	3. olvasson	olvassa
T/1. fussunk	T/1. olvassunk	olvassuk
2. fussatok	2. olvassatok	olvassátok
3. fussanak	3. olvassanak	olvassák
.....		
E/1. öltözködjem/ öltözködjetek	E/1. nézzek	nézzem
2. öltözködjél/öltözködj*	2. nézzél/nézz*	nézzed/nézd*
3. öltözködjön	3. nézzen	nézze
T/1. öltözködjünk	T/1. nézzünk	nézzük
2. öltözködjetek	2. nézzetek	nézzetek
3. öltözködjenek	3. nézzenek	nézzék

* Ld. Táblázat I. (9).

Táblázat I.

(8) -hat/-het felszólító mód

ige		
intranszítív	transzítív	
	határozott	határozatlan
E/1. futhassak	E/1. olvashasak	olvashassam
2. futhassál/ futhass	2. olvashassál/ olvashass	olvashassad/ olvashasd
3. futhasson	3. olvashasson	olvashassa
T/1. futhassunk	T/1. olvashassunk	olvashassuk
2. futhassatok	2. olvashassatok	olvashassátok
3. futhassanak	3. olvashassanak	olvashassák

E/1. öltözködhessenek/ öltözködhessem	E/1. nézhessenek	nézhessem
2. öltözködhessél/ öltözködhess	2. nézhessél/ nézhess	nézhessed/ nézhesd
3. öltözködhessen	3. nézhessen	nézhesse
T/1. öltözködhessünk	T/1. nézhessünk	nézhessük
2. öltözködhessetek	2. nézhessetek	nézhessétek
3. öltözködhessenek	3. nézhessenek	nézhessék

Táblázat I.

(9) a felszólító mód képzése - E/2.*

a/ -j (lépj, menj, stb ...)

b/

<u>mg</u> h	hosszú	t	(tanít) ⇒	j	⇒ _ts (taníts)
	rövid		(mutat) ⇒		⇒ _ss (mutass)
<u>msh</u>		t	(tart) ⇒	j	⇒ _ts (tarts)
<u>_sz</u>			(mulaszt) ⇒		⇒ _ssz (mulassz)
<u>_s(ik)</u>		-	(keres) ⇒	j	⇒ _ss (keress)
<u>_sz(ik)</u>			(úszik) ⇒		⇒ _ssz (ússz)
<u>_z(ik)</u>			(húz) ⇒		⇒ _zz (húzz)
<u>_dz(i)</u>			(edz) ⇒		⇒ _ddz (eddz)

c/ a hét „kivétel”

* a tárgyatlan igék, valamint a tárgyas igék határozatlan ragozása

Táblázat 1.

(10) kijelentő módjelen idő*

E/1.	nézem	Önt őt	Önököt Őket	magamat
	nézlek			
E/2.	nézed	őt	öket	magadat
	nézel			
E/3.	nézi	Önt őt	Önököt öket	magát
	néz			
T/1.	nézzük	őt	Őket	magunkat
	nézzünk			
T/2.	nézitek	őt	öket	magatokat
	nézitek			
T/3.	nézik	Önt őt	Önököt öket	magukat
	néznek			
		téged	titeket/benneteket	

* A tárgyias igék kapcsolódása a személyes és visszaható névmásokkal mint tárggyal. Ld. még: Táblázat I. (11)

Táblázat I.

(11) felszólító mód*

E/1.	nézzem
	! nézzelek
E/2.	nézezd
	nézz(él)
E/3.	nézzé
	nézzen

Önt	Önöket	magamat
őt	Őket	
téged	titeket/benneteket	
őt	őket	magadat
engem	minket/bennünket	
Önt	Önöket	magát
őt	őket	
engem	minket/bennünket	
téged	titeket/benneteket	

T/1.	nézzük
	nézzünk
T/2.	nézzétek
	nézzetek
T/3.	nézzék
	nézzenek

Önt	Önöket	magunkat
őt	Őket	
téged	titeket/benneteket	
őt	őket	magatokat
engem	minket/bennünket	
Önt	Önöket	magukat
őt	őket	
engem	minket/bennünket	
téged	titeket/benneteket	

* A hallgatók nagy örömmel fedezték fel a hasonlóságokat a már tanult nyelvi jelenségekkel!

T (amit a tanár mond)	H (amit a hallgatótól vár)	segédeszközök
T: Sziasztok! Én Mária vagyok. Te ki vagy? ⇒	⇒ H1: vagyok. (majd odafordul a mellette ülőhöz és ezt mondja: (H1:) Te ki vagy: H2: vagyok (így végig)	asztalra helyezett névkártyák (A hallgatók körben ülnek, hogy lássák egymást!)
T-Cs, T-H T felmutatja az első betűt és kiejti az ahhoz tartozó hangot. A ⇒ ⇒ Cs:A ↙ A ⇒ ⇒ H1:A H2:A stb... [ezt végig az ábécével]		Kartonon az ábécé betűnként A Á stb...
T-Cs, T-H T: ceruza ⇒ ⇒ Cs: ceruza ↙ ceruza ⇒ ⇒ H1: ceruza H2: ceruza H3: ceruza stb... T: füzet ⇒ ⇒ Cs: füzet ↙ füzet ⇒ ⇒ H1: füzet H2: füzet stb...		

T	H	segédeszközök
(az előbbi szavak gyakorlása) T: alma stb...	(H1 betűzi a szót)	A Á B C Cs D Dz Dzs E É F G Gy H I Í J K L Ly M N Ny O Ó Ő Ő P Q R S Sz T Ty U Ú Ű Ű V X Z
a/ T: Ez alma? T: Mi ez? ⇒ ⇒ T: Ez alma. T: Mi ez? ⇒ ⇒ T: Mi ez? ⇒ ⇒	⇒ H1: Ez alma. ⇩ ⇒ H2: Ez alma. stb...	képek, ill. reáliák
b/ T: Ez könyv. T: Mi ez? ⇒ ⇒ T: Ez könyv. T: Az füzet. T: Mi az? T: Az füzet. T: Mi az? ⇒ ⇒ T: Mi az? ⇒ ⇒	⇒ H1: Az ... ⇩ ⇒ H2: Az ... stb...	amit a tanár felmutat
c/ [az a/ és b/ együtt]	P	
[a T „sétál”, figyeli a hallgatók munkáját]	H1: Mi ez? -H2: - Ez ... H1: Mi az? -H2: - Az ... [majd bizonyos idő után csere]	a tanult lexikával kapcsolatos képek alapján dolgoznak a párok

T	H	segédeszközök
[a T „sétál” és figyel]	P [felváltva dolgoznak: H1 kérdez, H2 felel és fordítva] Példa: Mi ez: Ez füzet. 1. Mi ez? - [körte] 2. Mi ez? - [autó] 3. Mi ez? - [szekrény] 4. Mi ez? - [ceruza] 5. Mi ez? - [ablak]	gépelt feladatok, a válaszokat rajzok alapján várjuk
T-H T: Mi ez? ⇒ T: Ez toll? ⇐ ⇐ Igen, ez toll. Ez ceruza? ⇒ ⇐ ⇐ T: Ez szék? ⇒ ⇒ H3: Igen, ez szék. stb...	⇒ H1: Ez toll. ⇐ ⇒ H2: Igen, ez ceruza. ⇐ ⇒ H3: Igen, ez szék. stb...	
[majd: Mi az? stb...] T-H T: Mi ez? ⇒ [felmutat egy füzetet] ⇐ T: ez füzet? [felmutat egy könyvet] Nem, ez nem füzet, hanem könyv. T: Ez füzet? ⇒ ⇒ H1: Nem, ez nem [felmutat egy könyvet] ⇐ füzet, hanem ⇐ könyv. T: Ez kréta? ⇒ ⇒ H2: Nem, ez nem [felmutat egy ceruzát] ⇐ kréta, hanem [majd: Mi az? stb...] ⇐ ceruza. stb...	⇒ H1: Ez füzet. ⇐ ⇒ H1: Nem, ez nem ⇐ füzet, hanem könyv. ⇒ H2: Nem, ez nem ⇐ kréta, hanem ceruza. stb...	

T	H	segédeszközök
a T figyel	H1-Cs: [ugyanezt csinálják, önállóan - állító és tagadó mondatokkal]	(mint az előző feladatoknál)
a T „sétál” és figyel	E Példa: Ez könyv? - Nem, ez nem könyv, hanem füzet. - Igen, ez könyv. Az asztal? - Nem, az nem asztal, hanem szekrény. - Igen, az asztal. Ez alma? Az autó? Ez ajtó? Az szekrény?	gépelt feladatok, a kérdésekre rajzok alapján válaszolnak a hallgatók
T-H T (felmutat egy almát): Ez alma. Mi az? Az toll. Mi az? T: Ez kréta. ⇒ ⇒ H1: Mi ez? ⇩ ⇩ T: Ez asztal. ⇒ ⇒ H2: mi ez? ⇩ ⇩ T: Az szék. ⇒ ⇒ H3: Mi az? stb... stb...		(jó, ha a T ahhoz a H-hoz lép - az „ez” mutató névmás miatt -, akit kérdez)
a T „sétál” és figyel	P (Az előzőhöz hasonló feladatot kapnak)	reáliák, képek, rajzok alapján

T	H	segédeszközök
a T „sétál” és figyel	a/ P Példa: Az ajtó. - Mi az? 1. Ez tanterem. 2. Az asztal. 3. Az autó. 4. Ez szék. 5. Igen, ez könyv. 6. Igen, ez körte. 7. Nem, az nem gyümölcs, hanem bútor. 8. Nem, ez nem autó, hanem ajtó. b/ E	képek, rajzok az előzőhöz hasonló gépelt feladatok

(mi eddig jutottunk az első - ötórás - tanítási napon)

Jegyzetek

¹Azt, hogy alapvetően az anyanyelv és a célnyelv közös logiko-grammatikai kategóriáira támaszkodunk, a különböző európai országokban folyó magyaroktatás során felmerült igény is igazolja. Ld. a Magyar Lektori Központ kiadványait.

²A magyar nyelv hagyományos nyelvtanaiban számontartott „alanyi és tárgyaz ragozás” terminus az újabb tudományos munkákban, szerencsére, átadta helyét az „általános és határozott ragozás” elnevezésnek, mi azonban - kizárólag gyakorlati szempontból - a „határozatlan/határozott ragozás” megjelölést használjuk, utalva a '(meg)határozottság' kategória egyik formai kifejezőeszközével (határozatlan és határozott névelő) való szoros kapcsolatára..

³Amerikai Egyesült Államok, Anglia, Ausztria, Belgium, Bulgária, Csehország, Dánia, Dél-Korea, Észtország, Finnország, Franciaország, Hollandia, Horvátország, India, Japán, a volt Jugoszlávia, Kanada, Kína, Lengyelország, Macedónia, Németország, Olaszország, Oroszország,

Portugália, Románia, Spanyolország, Svédország, Szlovákia, Szlovénia, Törökország, Ukrajna).

Rövidítések

E/3.	egyes szám 3. személy
T	tanár
H	hallgató
Cs	csoport
P	pármunka
E	egyéni munka

Bibliográfia

Croft, W.: Typology and Universals, Cambridge, 1990

É. Kiss K.: A magyar mondat szerkezet generatív leírása Nytud. Ért. 116. sz. 1983

Greenberg, J. H.: A Quantitative Approach to the Morphological Typology of Language In: Method and Perspective in Anthropology, ed. by R. F. Spencer, Gloucester, Mass., 1969

Hadrovics L.: A funkcionális magyar mondat tan alapjai, Budapest, 1969

Hegedűs R.: Egy külföldieknek írandó magyar nyelvtan elé. Dolgozatok a magyar mint idegennyelv és a Hungarológia köréből, 13. szám, Budapest, 1988

H. Molnár I.: Az igei csoport, különös tekintettel a vonzatokra. ÁNyT, VI. 1969, 229-70.

Kenesei I.: Logikus-e a magyar szórend? In: Telegdi Zs. - Kiefer F. (szerk.) ÁNyT XVII, Budapest, 1989, 105-152.

Kiefer F. (szerk.): Strukturális magyar nyelvtan 1. Mondattan; Akadémiai Kiadó, Budapest, 1992

Komlósi András: Fókuszban az ige In: ÁNyT XVII, Budapest, 1989, 171-182.

Nyelvkönyvek és módszertani segédkönyvek:

- Erdős - Kozma - Prileszky - Uhrman : Színes magyar nyelvkönyv
Tankönyvkiadó, Budapest, 1979
- Erdős - Prileszky : Halló, itt Magyarország! Akadémiai Kiadó,
Budapest, 1992
- Hegedűs - Lakos - Mezősi - Tar : Forrás International Language School,
Budapest, 1990
- Berlitz : Magyar nyelvkönyv London, Paris, Buenos Aires, Berlin, New
York, 1931 JATE, Szeged, 1991 Annus : Build your Hungarian
- B. Nádor - Giay : Elementary Hungarian Collegium Pannonicum, Budapesti
Kereskedelmi és Iparkamara
- Nyomárkay : Magyar nyelvkönyv idegen ajkúak számára TIT,
Budapest, 1981
- Sípos - Szűcs : Magyar nyelvkönyv bolgárok számára Tankönyvkiadó,
Budapest, 1980
- Doff, A. : Teach English. A training course for teachers. Teacher's workbook
Cambridge University Press with the British Council , 1990